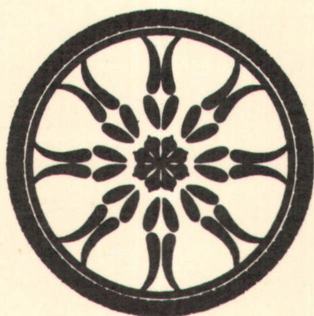
[redacted]

SADDHARMA

de afbeelding van de Buddha-figuur op de titelpagina is een foto van een 18de eeuws Japans beeld.

Deze Buddha heet AMIDA, de Buddha van het oneindige licht, heer van het westerse paradijs, gezeten in de handhouding van meditatie

het beeld bevindt zich in het Leids Volkenkundig Museum

de foto werd gemaakt door Else Madelon Hooykaas

S A D D H A R M A

TIJDSCHRIFT STICHTING NEDERLANDS BOEDDHISTISCH CENTRUM

8e jaargang 4e aflevering september 1975

Redactie-adres: Bornsestraat 61 - Hengelo (O.)
Secretariaat Stichting: Storm van 's Gravesandeweg 75, Wassenaar.
Postgiro: 152 00 22, t.n.v. de penningmeester van de Stichting Nederlands Boeddhistisch Centrum, Hinkeloordseweg 8, Wageningen.
Min. donatie 1975 ƒ 25,-- (echtpaar ƒ 35,--; studerenden ƒ 15,--).

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

H e r f s t w e e k e n d

De herfstbijeenkomst zal worden gehouden op 18 en 19 oktober a.s. in Hyde Park Centre te Driebergen. Hoewel was aangekondigd dat wij weer één centraal thema zouden kiezen, is de samenstelling van het programma toch anders geworden. Het Bestuur acht het belangrijk voor ons Centrum, dat het boeddhisme vertegenwoordigt in een christelijke samenleving, om eens een gesprek te hebben met vertegenwoordigers van het christendom. Dr. R. Boeke, secretaris van "Interreligio", Instituut voor Godsdienst-communicatie te Rotterdam, vonden wij gaarne bereid hieraan medewerking te verlenen. Het resultaat van het gevoerde overleg is dat vertegenwoordigers van "Interreligio" op zondagmiddag 19 okt. in Hyde Park aanwezig zullen zijn.

Het programma is als volgt:

zaterdag 18 oktober

16.-- - 17.--	uur	Aankomst der deelnemers
17.--	uur	Welkomstwoord door de voorzitter Mr. L. Boer
18.--	uur	Broodmaaltijd
19.30	uur	Lezing door de heer Drs. G.M.D. Ondei, conservator voor Azië van het

Museum voor Land- en Volkenkunde te Rotterdam (met lichtbeelden)

20.30 uur Theepauze

21.-- uur Gesprekken n.a.v. de gegeven lezing

<u>zondag 19 oktober</u>

7.-- uur Meditatie o.l.v. de heer Erik Bruijn

8.-- uur Ontbijt

10.-- uur Lezing door de heer Drs. L. Pannekoek over "Boeddhisme en moderne psychologie". Drs. Pannekoek is psycholoog en als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de Universiteit van Utrecht.

11.-- uur Koffiepauze

11.15 uur Gesprek n.a.v. de lezing van de heer Pannekoek

12.30 uur Warme maaltijd

13.30 uur Leden van "Interreligio" voegen zich bij ons. De heer Dr. J. Springer zal een inleiding houden over het christendom; de heer Drs.P.v.d.Beek over boeddhisme. Dr. Springer is wetenschappelijk medewerker godsdienst-filosofie in Leiden. Hij is schrijver van het boek "Wie, wat en waar is God?"

14.30 uur Theepauze

15.-- uur Gezamenlijke "discussie" n.a.v. de beide inleidingen

17.-- uur De voorzitter sluit de bijeenkomst

Kosten van het weekend: ƒ 35,--; studenten en minder draagkrachtigen ƒ 25.--.
Deelneming alleen aan de bijeenkomst op zaterdag: ƒ 10,--.
Deelneming alleen aan de bijeenkomst op zondag: ƒ 17,50.
Aanmelding bij de Penningmeester van de Stichting, schriftelijk of/en door overschrijving van het verschuldigde bedrag op haar girorekening (zie bovenaan pag. 1).

N.B. Uiterlijke datum van aanmelding 11 oktober.

Hoe aangenaam het verblijf in Hyde Park is, is aan de deelnemers van voorgaande bijeenkomsten bekend.

Gegevens ligging: Vanaf station Zeist-Driebergen gaan de buslijnen 50, 56 en 58 naar "Hydepark" (Halte Boswijklaan).

N â r a d a - f o n d s

Het Nârada-fonds wordt door onze Stichting aangewend voor het uitgeven van brochures. Tot heden zijn verschenen:

V. Westhoff: Natuurbehoud en milieubeheer, mettâ en karunâ;

Tonny Kurpershoek-Scherft: Grondbeginselen van het boeddhisme;

Leo Boer: Inzicht en uitzicht, twee opstellen over Zen.

Elk der drie boekjes kan bij de Penningmeester, tegen overschrijving van ƒ 2,50 + ƒ 1,-- verzendkosten (gironr. zie bldz. 1) besteld worden. Van "Grondbeginselen van het boeddhisme", dat uitverkocht was, is inmiddels een, iets gewijzigde, herdruk verschenen.

Wij zouden graag méér brochures uitgeven, maar het Nârada-fonds is uitgeput. Wij nodigen u daarom uit de Stichting met een extra bijdrage t.b.v. dit fonds te willen steunen. Gaarne zien wij uw bijdrage tegemoet op het gironr. van de Penningmeester (zie bldz. 1), met vermelding: Nârada-fonds.

Op ons verzoek in het juni-nummer om gesprekthema's voor een volgende weekend-bijeenkomst aan de hand te doen, ontvingen wij slechts één reactie: de suggestie om van gedachten te wisselen over de toenemende intolerantie in de wereld en een geëngageerd boeddhisme.

Inmiddels is, zoals hierboven aangekondigd, voor het komende weekend een programma samengesteld, waarin hiervoor geen plaats meer is. Het bestuur acht het thema echter zeer belangrijk en overweegt er op een volgende bijeenkomst een plaats voor in te ruimen. Het toelichtende schrijven dat dit voorstel begeleidde, zal dan eerst in Saddharma worden opgenomen.

"Gelooft U soms dat onze Joodse geschriften zo maar voor niet in medeklinkers zijn geschreven? Iedereen moet voor zich zelf de geheime klinkers erbij zien te vinden, die de alleen voor hem bestemde betekenis ontsluiten."

Uit: De Golem, door
Gustav Meyrink (Meulenhoff)

In boeddhistische kringen zal de in 1915 uitgegeven roman "De Golem" van Gustav Meyrink misschien niet zo bekend zijn. Wel wordt op de achterkant vermeld dat de schrijver een Mahâyâna-boeddhist was, doch het boek wordt niet als typisch boeddhistisch aangediend. Het is geschreven in een irreële sfeer, het gebeuren vindt plaats tussen droom en werkelijkheid. Toch beschrijft het m.i. een werkelijk gebeuren, dat echter alleen symbolisch weergegeven kan worden omdat gewone woorden tekort schieten.
Het is de weg die de mens moet afleggen op weg naar bevrijding; het deed me vaak denken aan het Tibetaanse Dodenboek dat die weg in omgekeerde volgorde beschrijft. Maar misschien zullen anderen die overeenkomst in het geheel niet zien. Omdat misschien weinigen dit boek kennen geef ik eerst een beschrijving van de inhoud.

Het boek behandelt een periode uit het leven van Athanasius Pernath, een cameeënsnijder die in het getto van Praag woont. Verder treden er nog enkele bewoners van het getto en de stad Praag in op. Het thema van het boek wordt op de eerste bladzijde gegeven in een droom die Pernath heeft over een kraai die in een steen wil pikken die er uit ziet als een stuk vet: "de steen die me kwelt - die ergens tussen het afval van mijn herinnering moet liggen."
Zodra Pernath uit deze droom ontwaakt nemen de gebeurtenissen die hem uiteindelijk van deze "steen" zullen verlossen, een aanvang. Hij wordt bezocht door iemand die hem een boek geeft dat gerepareerd moet worden. Zodra Pernath het boek in handen heeft begint hij te lezen zonder op te kunnen houden. De inhoud is als een openbaring: "dit alles had ik in mij gedragen zo-

lang ik leefde, alleen was het toegedekt geweest en vergeten en had het zich tot de dag van vandaag voor mijn denken verborgen gehouden."
Het boek heet Ibbur en wie het leest begint werkelijk te leven. Wie de vreemdeling is geweest die hem het boek bracht heeft hij niet opgemerkt, maar als hij het zich tracht te binnen te brengen wordt hij plotseling deze vreemdeling: "iemand met een wankelende gang die voortdurend op het punt staat voorover te vallen." Met deze vreemdeling wordt de Golem ten tonele gevoerd: "de kunstmens die door een rabbi die de kabbala goed kende, hier in het getto eens uit leem gevormd werd, en tot een automatisch gedachteloos leven gebracht werd door hem een magisch getal achter de tanden te schuiven." De mensen in het getto geloven dat deze Golem woont in een kamer zonder ingang en met alleen een tralievenster. Iemand die eens in deze kamer trachtte te kijken door zich met een touw van de daklijst te laten zakken, is te pletter gevallen op straat en daarna durft niemand het meer.
Pernath ziet echter de samenhang tussen dit "beeldverhaal" en zichzelf en is bang dat ook in zijn geval het touw zal breken als hij wil proberen "in het betraliede raam van zijn innerlijk te kijken."

Intussen heeft de lezer ook kennis gemaakt met verschillende andere bewoners van het getto: de afschuwelijke opkoper Aaron Wassertrum, de bijna krankzinnige student Charousek, de broers Loisa en Jaromir die om de roodharige Rosina vechten en nog andere schilderachtige bijfiguren. De meest merkwaardige en voor Pernath belangrijkste bewoners zijn echter zijn benedenburen, de archivaris Hillel en zijn dochter Miriam. Steeds als de Golem Pernath in zijn greep dreigt te krijgen redt Hillel hem.
Ofschoon Pernath het uiteindelijk symbool van de hermafrodiet (de samensmelting der tegenstellingen) in het boek Ibbur mag aanschouwen, laat voorlopig de wereld hem nog niet los.
Hij hoort de geschiedenis van de student Charousek, die door middel van een zekere dokter Savioli de verdorven oogarts Wassory de dood heeft ingedreven. Deze Charousek is nu in een geheimzinnige strijd gewikkeld met de opkoper Aaron Wassertrum, een strijd waarvan

Savioli het slachtoffer dreigt te worden. Pernath wordt hierbij ook betrokken; Savioli huurt een kamer naast de zijne om als rendez-vous plaats te gebruiken met Angelina, een jeugdvriendin van Pernath. Als het blijkt dat Wassertrum hen bespiedt en bedreigt zoekt Angelina hulp bij Pernath en tracht hem in haar netten te verstrikken.

Instinctief weet Pernath dat nu de tijd is gekomen om "af te dalen". Hij verliest zich in onderaardse gangen onder het getto. Na een eindeloze zwerftocht komt hij uit in een soort kerker met een tralievenster. In deze kerker ligt een bundeltje vodden en een stapeltje kaarten van het Tarok-spel. Door kou bevangen hult Pernath zich in de vodden. Daardoor valt één kaart uit het bundeltje. Als hij de kaart nader bekijkt ziet hij in de man op de kaart een dergelijke angstaanjagende gelijkenis met zich zelf dat hij de kaart van zich af gooit. In een hoek waar de kaart valt begint zich een vlek af te tekenen, de man op de kaart komt tot leven en kijkt hem aan met zijn eigen gezicht.
Pernath schreeuwt naar buiten, maar niemand kan hem helpen. Hij vindt op eigen kracht een uitgang. Omdat hij nog steeds gekleed is in de vodden van de Golem (in wiens kerker hij natuurlijk terecht was gekomen) rennen de mensen verschrikt voor hem weg.

Pernath is nu op een punt gekomen waarop hij met zichzelf geconfronteerd wordt. Een wurgende angst vliegt hem naar de keel en omdat deze angst projectieloos is, is hij des te ondraaglijker: "het is de ontzetting die zich uit zich zelf voortbrengt, de verlammende verschrikking van het ongrijpbare niet-iets, dat geen vorm heeft en de grenzen van ons denken stuk vreet."
De angst mondt uit in een droom: Een reusachtig hoofdloos fantoom bezoekt Pernath en biedt hem enige korrels aan. Deze korrels vertegenwoordigen magische krachten, die de onverlichte mens niet kan beheersen. Pernath slaat tegen de hand van het fantoom zodat de korrels vallen. Andere wezens rapen ze op en bewaren ze. Daarna ziet Pernath een enorme balans, in iedere schaal ligt de helft van het wereld-gebeuren.

Intussen begint Miriam een grotere rol in Pernath's

leven te spelen. Ze vertrouwt hem toe dat ze "op een wonder wacht". Begaan met de bittere armoede waarin Hillel en zijn dochter leven, is Pernath zo dom een "wonder" te forceren door iedere dag een goudstuk in het brood te verbergen dat aan Miriam gebracht wordt. Maar als hij Miriams reactie ziet heeft hij spijt en ziet in hoe vals zijn motieven waren.
Op een avondlijke zwerftocht raakt Pernath verdwaald in een nauw steegje, dit steegje wordt afgesloten aan het einde door een vreemd, lichtend-wit huis, waarin een oude man woont. Pernath klopt aan deuren en ramen, hij ziet de oude man rond lopen, maar de deur wordt niet geopend.
Zijn vrienden vertellen hem later echter dat op deze plek in het geheel geen huis staat. Wel ligt er een grote grijze steen, waaronder volgens overlevering een schat verborgen is. Daarachter ligt een afgrond. Deze grijze steen symboliseert echter ook de eerste steen van een huis, dat de mens - of beter gezegd: de hermafrodiet - eens bewonen zal. Ook Miriam heeft al eens gesproken over de hermafrodiet: "de magische vereniging van manlijk en vrouwelijk- niet als einddoel; als begin van een nieuwe weg die eeuwig is - geen einde kent."
Maar ondanks al deze voortekenen wint Wassertrum voorlopig. Pernath, die verwikkeld was geraakt in de strijd tussen Carousek en Wassertrum, wordt gevangen genomen. Weken, maanden lang is hij opgesloten in een cel. Een eindloze stoet medegevangenen trekt aan zijn ogen voorbij. Tenslotte brengt men Laponder bij hem. Laponder vertelt Pernath tot zijn grote afgrijzen dat hij een lustmoordenaar is. Op een nacht spreekt Miriam door middel van de slapende Laponder met Pernath. Ook andere stemmen spreken door zijn mond. Dit is voor Pernath een reden om hem alles te vertellen wat hem tot dan toe overkomen is. Laponder vertelt hem dat hij precies hetzelfde beleefd heeft, maar toen het fantoom zonder hoofd hem de korrels aanbood heeft hij niet de derde weg gekozen door ze hem uit de handen te slaan. Nu echter Pernath hem de "sleutel" - het symbool van de hermafrodiet - heeft gegeven, kan hij verlost worden. Nadat Laponder is terechtgesteld, verblijft Pernath nog vele maanden in de gevangenis. Op het hoog-

tepunt van zijn wanhoop wordt hij echter in vrijheid gesteld. Hij wil naar het getto terugsnellen, maar tot zijn ontzetting is het gesaneerd. Na lange omzwervingen vindt hij alleen de doofstomme Jaromir terug. Van hem verneemt hij dat Hillel en Miriam verdwenen zijn.
Later breekt er brand uit in het huis waar Pernath een kamertje gehuurd heeft. Hij vlucht naar het dak, valt eraf maar blijft nog hangen aan een stuk touw. Zo hangende kijkt hij door een raam en ziet daar temidden van hel licht Miriam en Hillel.

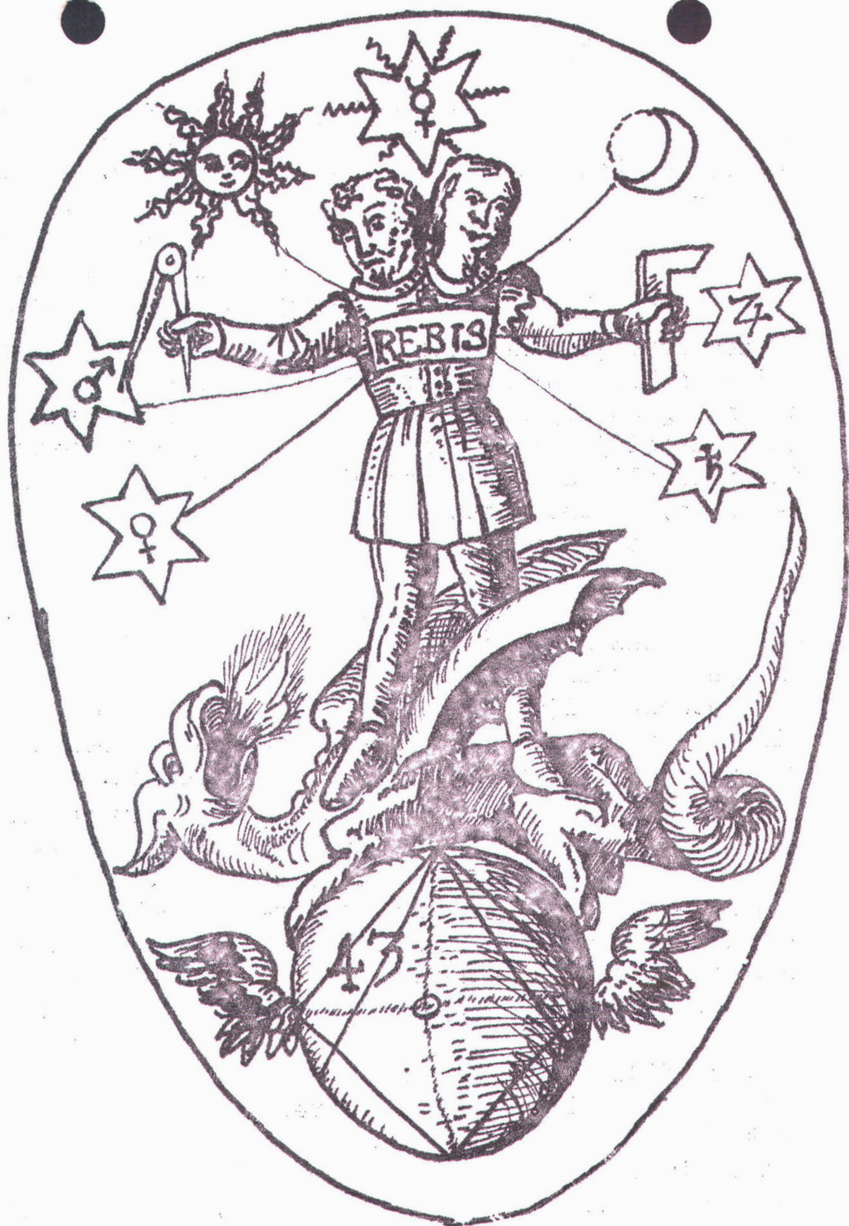
Jaren later gaat een man (de schrijver, de lezer?) die per ongeluk in het bezit is gekomen van de hoed van Pernath naar hem op zoek. Hij vindt hem terug in het legendarische huis aan het einde van de nauwe steeg, "het huis waar geen levend mens kan wonen." Hij woont daar samen met Miriam. Als Pernath zijn bezoeker aankijkt is het of deze bezoeker in de spiegel kijkt, zo lijkt het gezicht op het zijne.
Tot zover "de Golem". Het verhaal kan mijns inziens zò opgevat worden:
De mens wordt geboren met twee grondpatronen. Het éne wordt in het boeddhisme de Boeddha-natuur genoemd. Dit patroon ligt min of meer verborgen onder een ander: het ego. Ik noem het expres "patronen", iets wat nog niets is, waar nog van alles mee gedaan kan worden, wat signalen uitzendt die in het licht van de ervaring geïnterpreteerd worden. Het ego <u>lijkt</u> permanent omdat het zich een rol schept, die door de omgeving steeds bevestigd moet worden.
Simon Vestdijk gebruikt in zijn "Toekomst der Religie" de term "eeuwige mens" voor de Boeddha-natuur. Hij geeft enige voorbeelden uit vroegere literatuur die deze "eeuwige mens" uitbeelden, b.v. de Purusha der Hindoes, de Boeddha, Jezus enz. Hij stelt deze "eeuwige mens" als een onbereikbaar ideaal voor, wat voor alle religies behalve het boeddhisme reden is om dit ideaal naar buiten te projecteren. Wèl zegt hij: "het boeddhisme is in zijn zuiverste vorm projectieloos", maar hij voegt er dan het volgende aan toe: (--) "men wil immers zèlf tot "eeuwige mens" worden, zodat het geen zin heeft hem ook nog existentie te verschaffen buiten zich zelf. (--). Denken we ons het allereenvoudigste

geval in van iemand die zelf de "eeuwige mens" wil worden, met welke middelen dan ook. Dit is het ideaal dat hij bereiken wil. Maar wie iets bereiken wil dient zich allereerst een beeld te vormen van het doel dat hij zich heeft gesteld, en zodra hij aan dit beeld subs. symbool of begrip denkt, of erover spreekt, heeft hij er ook reeds een zekere mate van "werkelijkheid" aan toegekend; en dit is juist precies wat wij bedoelen wanneer we over "projectie" spreken."
Dit hele citaat is een cirkel-redenering, waaruit de ware boeddhist nu juist moet trachten te ontsnappen. Om de "eeuwige mens" (of verlichting of Boeddha-natuur) als <u>ideaal</u> te stellen is een projectie op zich! Dit patroon is van nature aanwezig, er zit echter iets in de weg, "de steen die op een stuk vet lijkt".

Dit wordt nog eens onderstreept in de volgende Zen-uitspraak: De vraag aan de meester luidde: "Wat hebben de wijzen die de verlichting bereikt hebben?" Het antwoord luidde: "Die hebben juist <u>niet</u> iets, waar gewone mensen wèl iets hebben."
Het eigenlijke werk van de boeddhist is dus niet het streven naar verlichting, maar het kwijtraken van alles wat die verlichting in de weg zit, en dit is het thema dat behandeld wordt in de Golem.
De mensen die Pernath omringen kunnen opgevat worden als projecties van zijn "grondpatronen".
Allereerst is daar Wassertrum, die men zou kunnen opvatten als zijn "schaduw" (zie voor deze term "Archetypen" van C.G. Jung). Hillel vertegenwoordigt het "oorspronkelijk-wetende" of de intuïtie en zijn dochter Miriam de "oorspronkelijke onschuld".
Pernath zelf is de gehele mens - het merkwaardige aan hem is dat hij zijn verleden vergeten heeft; hij twijfelt aan zijn identiteit, zelfs aan zijn naam. Heet hij Pernath of niet? Of is het maar een naam die in de hoed staat die hij vroeger bij vergissing heeft meegenomen, maar die hem zo wonderwel past? Later neemt iemand ànders die hoed weer op, iemand die hetzelfde gezicht blijkt te hebben als Pernath. Het boek Ibbur geeft hem het eerste inzicht in wat hij eigenlijk moet doen. Later verandert de letter I die hij moest herstellen in de A van Aleph, de letter die "eenheid"

symboliseert in de Joodse mystiek. De Golem is het waandenkbeeld dat iedereen gevangen houdt: de som van de emoties die richting geven aan de wil en zo het wiel van oorzaak en gevolg doen rondwentelen. Pernath besluit echter de waarheid omtrent de Golem op te sporen. Alvorens hij echter door kan dringen in diens woonplaats moet hij door de afgrond. Parallel hiermee beschrijft Jung het archetype "de bron", "de put" of "de afgrond" (zie Archetypen). Jung had opgemerkt dat vele mensen dromen over een put waar ze in af moeten dalen om een schat die er onderin ligt te kunnen ontdekken. Soms is het ook een afgrond of ravijn waarin eventueel water kan stromen, kortom, het archetype kan verschillende vormen aannemen, maar symboliseert "het inzien van het ware wezen". Erik Bruyn noemde dit in zijn lezing op het herfstweekend 1974 de eerste trap van de verlichting, die in het geheel uit vier trappen bestaat.
In de kerker van de Golem ziet Pernath zijn twee grondpatronen, later keert de man van de Tarok-kaart nog eens in het verhaal terug met een kroon op zijn hoofd. Hillel is degene die licht brengt, zelfs heeft hij daar overvloed van: twee zevenarmige kandelaars. Verder heeft hij niets te bieden en hij wekt daardoor geheel ten onrechte Pernath's medelijden op. Ondanks zijn inzicht is Pernath tooh nog gevangen in zijn ego. Zijn vele eigenschappen paraderen langs hem heen als medegevangenen.Het grootste misverstand is zijn aanvankelijk afgrijzen van de lustmoordenaar, maar als hij diens terechtstelling heeft aanvaard wordt Pernath bevrijd.
Hij vindt tenslotte verlichting hangende aan een touw, als "de Gehangene" op de Tarok-kaart. Deze kaart suggereert geen dood maar is een van de gelukskaarten van het spel. Ook in de Germaanse Edda wordt een dergelijk beeld gebruikt: Odin hangt negen dagen aan de Wereldboom Yggdrasil vóór hij verlichting bereikt.
Ook in de strijd tussen Wassertrum en Charousek (die men als de verpersoonlijking van de rechtvaardigheid zou kunnen zien) is een symbolisch verhaal getekend, de strijd tussen de machten van goed en kwaad, maar dit is niet zo belangrijk voor het leidmotief van het boek, lijkt me.

Carla Doing-Huis in 't Veld

De Hermafrodiet, oorspronkelijk een samensmelting van de Griekse goden Hermes en Aphrodite, werd in de Middeleeuwen als symbool gebruikt door de alchemisten. Deze afbeelding van de hermafrodiet met de gevleugelde kogel der Chaos, de zeven Planeten en de Draak, verluchtigde "Viatorum Spagyricum" van H. Jamsthaler (Frankfurt 1625).

ZEN EN THERAVÂDA   II (Slot)

In mijn bijdrage in de juni-aflevering van dit blad, heb ik uiteengezet waarom ik geen redenen zie om aan Zen de voorkeur te geven boven de Theravâda. Nu zou men mij kunnen tegenwerpen dat ik de vraag ook andersom had kunnen stellen. Maar de zaak is dat we de grondslag van het boeddhistische denken toch eerst uit Theravâda-teksten moeten leren kennen; daar kan niemand omheen.

De aandachtige lezer zal het niet ontgaan zijn, dat ik bij mijn beschouwing over Zen nogal eens verstrikt raakte in tegenstrijdigheden. Terecht zal de Zen-aanhanger daar hartelijk om lachen (eigenlijk is hij iemand die ieder te slim af is en aan alle netten die hem gespannen zijn, ontsnapt). En dat is dan helemaal Zen. Eerst grote verwarring stichten en goed de absurditeit van het leven voelbaar maken; en dan daarvan bevrijden door uit te barsten in een schaterlach. Alleen.... hoe komt men daarbij van de plaats? Waar kan men nog heen? -Nergens; maar het hoeft ook niet- zal waarschijnlijk het antwoord zijn van de Zen-aanhanger. En daar is dan niets tegen in te brengen; maar het is wel een antwoord dat lang niet iedereen zal bevredigen.

Wij zagen dat Zen en Theravâda ook veel gemeen hebben, zoals een zekere soberheid en nuchterheid, en een streven om zich te houden aan het essentiële. Voor Zen behelst dit nog minder dan voor de Theravâda. Zen heeft uit de kern-formules van het boeddhisme een keuze gedaan in overeenstemming met z'n psychologie en wijsbegeerte. Over de Vier Edele Waarheden, het achtledige Pad of het pañcasîla hoort men in Zen nauwelijks spreken; de Middenweg en Anatta-leer zitten er wel duidelijk in, maar in de praktijk stelt de sterke nadruk op het bereiken van satori, Verlichting, al het andere in de schaduw. Men kan het theoretisch ontkennen maar het is toch eigenlijk zó in Zen, dat als zelfs de geringste voorbode van satori tot 't einde toe uitblijft, alle moeite van de adept min of meer vergeefs is. En omdat over satori verder niet te praten valt, moet men dóen. Allereerst mediteren. Als het niet in een klooster kan, dan maar er buiten. Maar mediteer! Bij de aanhangers ontbreekt zelden een zekere heftigheid van wil.

De "getuigenverslagen" van John Blofeld, een van de gevierdste schrijvers van Zen, verraden zelfs hier en daar hysterie, al schijnt Blofeld zelf dat niet op te merken. En toch is deze trek in Zen-beoefenaren weer tegenstrijdig aan wat we hierboven hebben gesignaleerd: de opwekking van Zen tot een vol aanvaarden van het leven, tot niet-willen, niet-doen, niet-persé-op-weg-willen-gaan. In dit opzicht geeft Zen in z'n zuivere vorm juist een groots voorbeeld van wat elders in dit nummer Carla Doing heeft gesteld: dat een boeddhist niet iets meer, maar iets minder heeft.
Maar die Verlichting dan? De intense manier waarop men ernaar streeft dat "iets" te verliezen? Waarvoor men soms alles opoffert, waarvoor alles op alles wordt gezet? Men zal het pas vinden nadat men het opgegeven heeft en daarin zonder wanhoop kan berusten; zo zal men zich vanuit Zen verdedigen. -Verlichting? Aan m'n zolen- zou een Zenmeester kunnen zeggen. Maar intussen. Waarom komt men dan naar hem toe, bereid zich in alles te schikken en zich alles te laten welgevallen? Zoals ik het zie, kan Zen makkelijk drijven tot onverzoenlijke tegenstellingen in de eigen geest, althans voor de minder sterken, voor wie integratie vanuit een dergelijke benardheid niet mogelijk is.
Het komt mij voor dat in de Theravâda de aandacht evenwichtiger verspreid is. Het doel is voor de theravâdin, zeker voor de leek, zo verweg dat het vanzelf met groot geduld wordt aanschouwd. Maar het bewandelen van de weg is inmiddels op zich al een stukje vervulling en zo zijn doel en weg er voor 't gevoel minder gescheiden dan bij Zen in de praktijk (niet in theorie) wel eenshet geval lijkt te zijn. In alle opzichten - ik stipte dat in mijn vorige bijdrage al aan- houdt de Theravâda het midden.

NAWOORD

Wat essentieel is in het boeddhisme, is ook universeel. Wat ik zoëven onder het essentiële rangschikte (de Waarheden, het Pad, de leer van het Midden) kan overal op de wereld begrepen en aanvaard worden. Zowel in religieus als in wijsgerig opzicht. De Boeddha behoort

tot de zeer weinige wijsgeren der geschiedenis wiens beweringen niet door andere, latere wijsgeren zijn weerlegd; maar hij zei dan ook geen woord méér dan hij allerzijden verantwoorden kon. En religieus gezien is het boeddhisme zodanig, dat men zonder forceren ermee kan scheepgaan voor de komende periode in de religieuze geschiedenis der mensheid: na de natuurgodsdiensten, en na de ethische openbaringsgodsdiensten, dient zich een "kosmisch - totale" religie aan (als, om met Bommel te spreken, iemand begrijpt wat ik bedoel! Ongeveer dit: dat de mens zichzelf ervaart als een draadje van één web in het net van een onafzienbaar gebeuren).

Dit is de reden waarom, meen ik, het boeddhisme een belangrijke taak te vervullen heeft, ook voor het westen. Tweeduizend jaar geleden vond er een samensmelting plaats van de Griekse en Kleinaziatische culturen, welke periode wij het "hellenisme" noemen. Wij beleven nu ook zo'n periode van overgang en versmelting van culturen: een hellenisme op wereldschaal. Evenals toen, is alles in beweging, geen cultuurvorm blijft gesloten, en de toekomst is onvoorspelbaar.

Dit betekent ook dat er een enorme variatie aan mogelijkheden is, waaruit de individuele mens, uit z'n oude zekerheden gestoten, heeft te kiezen. Voor die keuze staat men telkens opnieuw. Kiezen voor het boeddhisme is een heel grote stap; voor wèlk boeddhisme de volgende. Eén ding is daarbij zeker: wij moeten elkaar bij die keuze helpen. niet bestrijden. Niemand kan meer vinden dan de hem of haar passende waarheid. Een waarheid-voor-iedereen ís er niet. Dat ik hier mijn gedachten hardop heb uitgesprokén, was vooral om klaar te komen met de eigen motieven, en ook een beetje om te informeren. Niet om te overreden. Voltaire, de grote pleitbezorger van verdraagzaamheid in de 18e eeuw, sloeg in dit opzicht de spijker op de kop, toen hij zijn mede-christenen toevoegde: -Vous aimez mieux vos propres pensées que vos propres frères-. Laten wij in onze "discussies" dàt proberen te vermijden! 1)

Als eens, in een verre toekomst, de vele kleine stroompjes van het westerse boeddhisme mogen uitmonden in één grote rivier, ---dan hebben we misschien een heel nieuw boeddhisme, dat de stempel van ons eigen verleden

draag Zo geloof ik bv. niet dat de canon z'n geheel bruikbaar zou blijken, want behalve onverteerbare brokken zijn er ook stukken waarmee we weinig zouden kunnen aanvangen; een selectie uit de teksten zou wel onvermijdelijk zijn. Maar nú weten we zelfs nog niet, welke naam dat boeddhisme mogelijk dan zal dragen! Het kan, naast het hîna-, mahâ- en vajra yâna, wel een nieuw "yâna" zijn. Pacchimayâna bv., -wat betekenen zou: "het voertuig van het westen".-?

Tonny K.-Sch.

1) Bert Garthoff die in zijn veelbeluisterde zondagochtend-programma "Weer of geen weer" meermalen met grote sympathie het boeddhisme ter sprake heeft gebracht, zei in de afgelopen week hierover het volgende. Hij vertelde dat de koning van Thailand boeddhist moest zijn, maar dat hij tevens officieel de beschermer was van álle godsdiensten. "Dit is ook helemaal in de geest van het boeddhisme" voegde hij eraan toe. Hij legde uit dat men gelooft in vele levens en dat het er vooral om gaat goed te luisteren naar zichzelf. "Het boeddhisme is een godsdienst met een open uitzicht en het heeft een zachtheid die de kracht ervan uitmaakt. De kracht van het riet, dat buigt, maar niet breekt".
Met deze zo begrijpelijk gekozen woorden tot zijn miljoenen-publiek zal Bert Garthoff voor het westerse boeddhisme meer hebben gedaan dan wij zullen kunnen doen in honderd Saddharma's!

BOEDDHISTISCHE ACTIVITEITEN

De Boeddha-Dhamma Stichting, Sarphatipark 121, Amsterdam, heeft een nieuwe bhikkhu in Nederland mogen verwelkomen:bhikkhu Sumangala, die zijn intrek genomen heeft in de vihâra van de Stichting. In het volgende nummer hopen wij u nader over diens persoon en activiteiten te kunnen informeren.

In Neustift bij Scheibss, in Neder-Oostenrijk, is een nieuw "Buddhistisches Kultur- und Meditationszentrum" geopend. Het is de bedoeling ook te fungeren als verbinding tussen de reeds bestaande centra in Europa. Men wil een seminarie voor boeddhisme en meditatie inrichten; cursussen en bijeenkomsten organiseren; een vakbibliotheek en documentatiecentrum stichten; en een internationaal boeddhistisch maand-tijdschrift uitgeven.

TIJDSCHRIFTEN

Yâna, "Buddhistisches Haus Georg Grimm", 8919 Utting a. A. In de mei/juni afl. staat een interessant artikel door Anton Bastian over "Carl Gustav Jung und die Hypothese vom kollektiven Unbewussten".

World Buddhism, 153/3 Dutugemunu str., Nugegoda, Srilanka.Uit het maartnr. noemen wij de bespreking van het boek van John Blofeld, Beyond the Gods. De bespreking kreeg de titel mee "Buddhist and Taoist Mysticism". Tao, het Chinese Ch'an (=Zen) en Tantrisme worden hierin vergeleken en tot op zekere hoogte, t.o.v. het westen, op één lijn gezet.

The Maha Bodhi, 4-A, Bankim Chatterjeeh, Calcutta -12. Het laatst ontvangen nr. dateert van nov./dec. 1974. Er zijn vervolg-artikelen over de onderwerpen: "Darwinism, Buddhism and Christianity" (Amarasiri Weerartane) en "The Value of Buddha for the Modern World" (Dr. Howard L. Parsons). Verder noemen wij een artikel over Asanga; en aantekeningen over de Abhidhamma.

SADDHARMA

is een uitgave van de Stichting Nederlands Buddhistisch Centrum

de Stichting werd opgericht op 8 november 1967

haar doelstelling is:
de studie van de beginselen van het buddhisme te bevorderen en de praktische toepassing van deze beginselen aan te moedigen

de Stichting is geen religieus genootschap maar wil helpen diegenen te verenigen – welke levensovertuiging of geloof zij ook aanhangen – die op enigerlei wijze in het buddhisme belang stellen of zich daarbij betrokken voelen

iedereen, ook organisaties of instellingen, kunnen als begunstiger aan de Stichting steun verlenen

het contact-adres van de Stichting is dat van de redactie van Saddharma; dit adres is op de eerste bladzijde van dit tijdschrift vermeld

begunstigers ontvangen regelmatig, tenminste vijf maal per jaar, de afleveringen van Saddharma
zij hebben tevens het recht deel te nemen aan de landelijke bijeenkomsten, die een- of tweemaal per jaar gehouden worden

